

Список використаних джерел:

1. Волинець В. В. Функції сучасної держави: теоретико-правові проблеми : [монографія] / В. В. Волинець. – К. : Логос, 2012. – 512 с.
2. Мотиль І. І. Основні внутрішні функції Української держави : [монографія] / І. І. Мотиль. – К. : Аванпост-Прим, 2008. – 184 с.
3. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. – Т. 6 : Т – Я. – 2004. – 768 с. : іл.
4. Адміністративне право України: словник термінів / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. В. К. Колпакова ; Держ. вищ. навч. закл. «Запоріж. нац. ун-т». – К. : Ін Юре, 2014. – 520 с.
5. Бермічева О. В. Соціальна функція держави в Україні : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / О. В. Бермічева. – Х., 2002. – 18 с.
6. Лоцихін О. М. Функції сучасної держави: нарис юридичної теорії : [монографія] / О. М. Лоцихін. – К. : Логос, 2013. – 228 с.
7. Головченко М. Ф. Культурна функція сучасної держави : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / М. Ф. Головченко. – О., 2015. – 19 с.

**Курсант 2-го курсу ННІ № 1 НАВС
Перушко Максим Олександрович
ЩОДО СУТНОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

Покращення стану законності та правопорядку у суспільстві є повсякденною задачею державних органів, зокрема правоохоронних. Одним із засобів вирішення цієї задачі є юридична відповідальність. Остання як нормативна, гарантована та забезпечена державним переконанням або примусом міра реагування держави на дотримання та виконання норм права, у правомірній поведінці суб'єктів права, що схвалюється або заохочується державою, а у випадку порушення норм права – обов'язок правопорушника перетерпіти осуд, обмеження особистого, матеріального або організаційного характеру, надає можливість впливати на правові відносини шляхом правовідновлення, виховання у суб'єктів права правомірної поведінки, покарання тощо.

Ознаками юридичної відповідальності є те, що вона ґрунтується на нормах права, формально визначена, гарантується державою, забезпечується державним примусом та переконанням, здійснюється у визначеному процесуальному порядку. Базується на принципах законності, гуманізму, невідворотності, індивідуалізації, доцільності, своєчасності, справедливості [4].

Юридична відповідальність має не лише охоронний характер, а й регулятивний: вона заснована на чинних правових нормах, що містять вимогу не порушувати правові приписи, які впливають на свідомість індивідів і формують у них відповідальне ставлення до права, суспільства, держави; регулятивна роль юридичної відповідальності знаходить свій практичний вираз у правомірній поведінці. Юридична відповідальність набуває охоронного значення в разі порушення правових приписів [2].

Поряд із традиційним сприйняттям юридичної відповідальності як обов'язкового державного примусу, законодавство (зокрема цивільне та міжнародне) передбачає відповідальність за ненавмисне заподіяння шкоди. Відповідальність без вини – це обов'язок правопорушника відшкодувати збитки. Вона викликана не бажанням піддати особу, що завдала шкоди без вини, осуду чи покаранню, а прагненням насамперед компенсувати випадково заподіяний збиток. Проте, відшкодовуючи збитки, порушник відчуває певні втрати матеріального і морального плану, що не може не визначатися як несприятливі наслідки, що виникають для особи, яка відшкодовує збитки.

Втім у сучасному суспільстві проблема юридичної відповідальності набуває іншої ролі, іншого соціального призначення.

По-перше, юридичну відповідальність необхідно розглядати з позиції природних прав людини, завдань формування громадянського суспільства та правової держави. В процесі

складного перехідного періоду від одного стану економіки, політики й права до іншого як ніколи підвищується відповідальність саме держави за становлення й розвиток нової Української державності.

По-друге, в сучасних умовах відповідальність держави набуває реального характеру, вдосконалюється законодавство, в тому числі й норми, що встановлюють юридичну відповідальність як держави в цілому, так і її органів і посадових осіб. Встановлення норм про відповідальність держави перед громадянином характеризує безумовне визнання державою пріоритету прав людини й громадянина над іншими цінностями в суспільстві. Виходячи з того, що юридична відповідальність являє собою діалектичну єдність позитивного й негативного аспектів і з огляду на новий характер взаємовідносин між державою та особою, юридичну відповідальність можна визначити як особливі правовідносини між державою та іншими суб'єктами права (громадянином, державою і муніципальними службовцями, організацією тощо), що виникає на основі їхніх взаємних обов'язків зазнати несприятливих наслідків у разі порушення правової норми [3].

Як будь-які правовідносини, юридична відповідальність виникає за наявності відповідного юридичного факту, яким є правопорушення. Правопорушення тісно пов'язане з юридичною відповідальністю. Цим пояснюється наявність дискусійних питань, що пов'язані з юридичною відповідальністю, значною мірою торкаються розуміння правопорушення і ступеню зв'язку між правопорушенням і відповідальністю.

Соціальна відповідальність особи є виразом об'єктивної залежності індивіда від суспільства. Те ж характеризує і юридичну відповідальність. В процесі життєдіяльності між людьми, державою, колективом виникають відносини, в рамках яких вони пред'являють один до одного вимоги щодо дотримання та виконання правових норм.

Однак, юридична відповідальність є особливим різновидом соціальної, що забезпечує не тільки порядок у суспільстві, а й реальність норм права, охорону різноманітних потреб, гарантування прав і свобод людини. Вона має чітку визначеність, чіткість та деталізованість, забезпеченість державою, процесуальну форму здійснення.

Юридична відповідальність поєднується з державним осудом поведінки правопорушника та контролем за виконанням обов'язку держави призначати покарання за скоєне правопорушення. Саме вона визначає реальність прав і обов'язків суб'єктів у демократичному суспільстві і є засобом їх гарантування і відновлення.

Юридична відповідальність існує у суспільстві у єдності та взаємодії з іншими видами соціальної відповідальності. Їх добровільність та реальність і свідчить про рівень демократичності громадянського суспільства.

Реалізація юридичної відповідальності має чотириетапну конструкцію, яка включає в себе: 1) виникнення конкретного правоохоронного відношення із факту порушення суб'єктивних прав (або регулятивного відношення, що виникає у випадку позитивного аспекту відповідальності у зв'язку з можливістю заохочення); 2) притягнення винного до відповідальності (при позитивному її аспекті – залучення до заохочення); 3) етап остаточної констатації вини правопорушника і визначення міри юридичної відповідальності (визначення способів та обсягів заохочення); 4) претерпівання правопорушником покладених на нього правових обмежень (за позитивного аспекту - отримання відповідних благ за правомірну поведінку) [1].

Отже, при розумінні категорії юридичної відповідальності слід виходити з того що: 1) позитивний і негативний аспект відповідальності діалектично взаємопов'язані і є частинами цілісного соціального явища – юридичної відповідальності; 2) юридична відповідальність має не тільки охоронний характер, а й регулятивний (регулююча роль юридичної відповідальності знаходить практичне вираження у правомірній поведінці); 3) зазначена відповідальність набуває охоронної ролі у випадку порушення правових приписів.

Список використаних джерел:

1. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посібник. – Вид, 10-е, доповнене, – Львів: Край, 2008.– 224 с.

2. Теорія держави та права : підручник (за вимогами кредитно-модульної системи навчання) / Є.О. Гіда, Є.В. Білозьоров, А.М. Завальний, А.О. Осауленко та ін.; за заг. ред. Є.О. Гіди; Національна академія внутрішніх справ. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2011. – 363 с.

3. Юридична відповідальність: проблеми виключення та звільнення / Колектив авторів. Відп. ред. Ю.В. Баулін. – Донецьк : ПП «ВД «Кальміус», 2013. – 424 с.

4. Юридична відповідальність: проблеми теорії та практики: Альманах права: Науково-практичне видання. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2010.– С. 9-10.

Курсант 2-го курсу ННІ№2

Піддубна Дар'я Едуардівна СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ПРАВОРОЗУМІННЯ

Праворозуміння — це наукова категорія, що відображає процес і результат цілеспрямованої розумової діяльності людини, і включає пізнання права, його сприйняття (оцінку) і ставлення до нього як до цілісного соціального явища.

Суб'єктом праворозуміння завжди виступає конкретна людина, наприклад:

1) індивід, який володіє деякими знаннями права і на практиці зіткнувся з конкретною правовою проблемою;

2) юрист-професіонал, який має достатній запас знань про право, здатний застосовувати і тлумачити правові норми;

3) учений, людина з абстрактним мисленням, яка займається вивченням права, володіє сумою історичних і сучасних знань, здатна до інтерпретації не тільки норм, а й принципів права, володіє певною методологією дослідження.

Праворозуміння є завжди суб'єктивним, оригінальним, хоча уявлення про право можуть збігатися у групи осіб та у цілих соціальних спільнот.

Об'єктом праворозуміння можуть бути право в планетарному масштабі, право конкретного суспільства, галузь, інститут права, окремі правові норми. При цьому нерідко знання про окремі структурні елементи переносяться на право в цілому. Важливе пізнавальне навантаження тут несуть середовище і суспільні явища, що взаємодіють із правом.

Зміст праворозуміння складають знання суб'єкта про його права та обов'язки, конкретні та загальні правові дозволи, зобов'язування, заборони, а також оцінка і ставлення до них як до справедливих або несправедливих. Залежно від рівня культури, методичної оснащеності суб'єкта і вибору предмета вивчення праворозуміння може бути повним або неповним, правильним або спотвореним, позитивним або негативним.

Образ права, що склався в думках наших попередників і виразився у вигляді тієї або іншої концепції, здійснює помітний вплив на формування праворозуміння у нащадків. Концепція праворозуміння — це певний напрям в науковому пізнанні сутності та соціального призначення права.

При розгляді різних концепцій праворозуміння необхідно враховувати такі обставини:

1) історичні умови функціонування права і рамки культури, в яких жив і працював дослідник;

2) залежність результату праворозуміння від філософської, етичної, релігійної, ідеологічної позиції суб'єкта пізнання;

3) початкові посилки концепції, а саме: що береться за основу тієї або іншої концепції (джерело правоутворення або сутність самого явища), що розуміється під джерелом права (людина, Бог, природа, держава) і під його сутністю (воля класу, міра свободи людини або природний егоїзм індивіда);

4) концепціям праворозуміння, з одного боку, властиві стереотипи, з іншого — динаміка. Поєднання цих якостей зумовлює довге життя і в той же час зміну змісту концепцій праворозуміння. Тому, наприклад, природно-правові теорії відомі в усі часи. Якісь їх елементи змінюються, якісь залишаються стабільними і незмінними.

Кожна історична епоха виробляла своє розуміння права. Є кілька оригінальних концепцій походження, сутності та призначення права, створених за тисячоліття.